

Vercors

HAVETS TAUSHET.

FRI LITTERAR SERIE.

Kulturpausen har ruget over vårt land i fire år. Våre diktere har etterhvert valgt tausheten fremfor å gjøre vold på sine tanker for å slippe gjennom sensuren. Det er den riktige linje og den holdes godt - men det gjør det åndelige mørke enn mer trykklende. Intet når oss heller lenger fra den store verden. Før krigen hadde vi en levende og inspirerende kontakt med alle førende kulturnasjoner gjennom glimrende oversettelser. Tenk f. eks. bare på hva den gule serie har gitt av verdier til vår utvikling. Nu er alle veier til vårt land sperret, og bare det som tolereres av kulturens fiender slipper igjennom.

Vi vet at "Fri litterar serie" bare blir en dråpe vann i vår kulturørken, men vi går til arbeidet med den tro at selv en dråpe vann i en ørken kan ha sin betydning.

Vi ber våre lesere gjøre sitt til å spre våre skrifter så de kan nå flest mulig. Av lett forståelige grunner er opplaget begrenset.

Red.

FORORD.

Det er ikke de aktuelle begivenheter som har gjort at vi først og fremst har valgt denne novellen fra Frankrike til vårt åpningsnummer. Grunnen er i første rekke den at vi har stått overfor kanskje det mest gripende og menneskelige dikterverk som er unnfanget og født under det nazistiske åket. Forfatteren som står bak pseudonymet Vercors, har hevet seg over alle grove virkemidler. Hans verk er båret av en så varm forståelse for alt menneskelig og en så ekte medfølelse at det virker som en veldig befrielse. At noe slikt kan bli til i denne tiden gir oss håp om at det sanne og ekte aldri kan gå under i flodbølger av hat og vold. Det er typisk for denne forfatteren at han ikke velger gjennomsnittstyskeren som representant for det franske folks bedler. Tvert imot stiller han opp en ideell listisk kunstner i offisersuniform, et naivt og felsemt sinn som tjener det onde uten å ande det. Og derved oppnår forfatteren å gi novellen et dobbelt innhold: Hm får skoleåret det franske folks motstand mot undertrykkernes og samtidig undertrykkelsens innerste vegen.

"Havets taushet" - "Les Silence de la Mer" utkom først på det hjemlige franske forlag "Les Editions de Minuit" i oktober 1941. I 1943 utkom den i England i den franske serien "Les Cahiers du Silence" som er tillegget de franske diktere som kjemper åndens strid i det bertatte Frankrike.

Frankrike har alltid vært kunstens høyborg, og det var naturlig at de franske kunstnere tok opp en aktivt illegalt arbeid mot nazisme og vold. Motoren for den betydningsfulle minoritet som gikk over til fienden, Drieu La Rochelle, har selv skrevet: "Så godt som hele den franske intelligens, nesten alle franske diktere er imot oss". De fleste samlet seg om "Les Editions de Minuit", og gikk løs på sin pansrede fiende med taushetsens sterke stillhet. Samtidig opprettholdt et stort antall av de fremste franske diktere i landflyktighet den franske ytringsfrihet. Jacques Maritain og Georges Bernanos er de ideologisk og politisk to-nsangivende blant dem. Av andre diktere i første linje kan nevnes: Breton, Supervielle, St. Jean-Parse, Saint-Exupery og Andre Maurois.

Han til tross for alle illegale og landflyktige forfatteres brennende ord er det tausheten som rår i Frankrike. Alt det som ikke blir trykket og aldri blir sagt er kanskje et sterkere skrik enn det som kommer fram. Det er kulturens skrik mot barbariet, og det har vært et av det franske folks vapen mot undertrykkernes.

S.P.

Vercors:

Havets taushet.

I forveien kom en masse militær bagasje. To blonde infanterister, den ene lang, leddeløs og mager, den andre kraftig og undersetsig med never som en stenbryter, stilte seg opp og glante på huset vårt, men steg ikke inn. Senere innfant det seg en underoffiser. Han ble ledsaget av den lange infanteristen. De snakket til meg på et sprog som skulle foren- stille fransk. Jeg forstod ikke et ord. Men jeg viste dem de ledige rommene. De lot til å være tilfretse. - Følgende morgen kjørte en veldig gråmalt militærbil inn i haven. Sjåføren og en mager, lyshåret og smilende ung soldat lesset av to kufferter samt en stor bylt, innhyllert i grått tøy. Alt dette bar de opp i det største rommet. Så kjørte bilen sin vei igjen, og noen timer senere hørte jeg lyden av hestehover. Tre ryttere stanset utenfor frinden. Den ene hoppet ned av sadelen og begynte å utforske den gamle stenbygningen. Derpå gikk han tilbake til de to andre, disse steg av, hvorpå alle tre ledet sine hester inn i den låven jeg brukte som atelier. Senere fikk jeg se at de hadde kjørt mitt staffeli inn i en fordypning i veggen mellom to store stener, festet et rep til staffeliet og bundet hestene i repet.

Så hendte ikke mer på to dager. Jeg så ingen. Kavalleristene gikk tidlig om morgenen med hestene og kom tilbake med dem om kvelden. Selv lå de i høyde på låvegulvet. Om morgenen den tredje dag kom den store bilen tilbake. Den smilende unge soldaten løftet en stor feltkuffert opp på akselen og bar den inn på rommet. Deretter tok han ryggsekken sin og la den inn i naboværelset. Så kom han ned og ba min brordatter om laken på korrekt fransk.

Det var min brordatter som åpnet da det banket på døren. Hun hadde nettopp skjenket kaffe til meg, som hun pleide å gjøre hver kveld, (jeg sover så godt etter kaffe). Jeg satt lengst borte i rommet, helt i bakgrunnen. Døren fører direkte ut i haven. Rundt hele huset løper en gang med røde stenplater, hvilket er meget praktisk når det regner. Min brordatter så på meg og satte koppen sin fra seg. Jeg satt fremdeles med min i hånden.

Det var mørkt men ikke særlig kaldt; det året var november måned usedvanlig mild. Jeg så silhuetten av en statelig skikkelse, en hjelm og en regnfrakk, som lå slengt over skuldrene som en cape. Min brordatter hadde i taushet åpnet døren. Slått den opp på vid vegg. Selv trykket hun seg inn mot veggen og stirret ut i rommet. Jeg fortsatte å nippe til kaffen.

Offiseren i døren sa: "Unnskyld".

Han hilste med en lett bøyning av hodet. Han syntes å måle tausheten. Så steg han inn. Regnfrakken gled ned over den ene armen; han gjorde honnør og tok deretter av seg hjelmen. Så vendte han seg mot min brordatter, smilte og gjorde et lite bukk. Derpå hilste han meg med et dypere bukk og et alvorligere ansiktsuttrykk. "Mitt navn er Werner von Ebrennac", sa han. Jeg rakk ikkx å gjøre refleksjonen; Navnet lyder ikke tysk. Han er kanskje etterkommer av en eller annen protestantisk emigrant? Han la til: "Jeg er meget bedrøvet." - Det siste ordet som han uttalte langsomt, klang ut i dyp taushet. Min brordatter hadde lukket døren og stod igjen ved veggen, mens hun stirret rett ut i rommet. Jeg reiste meg ikke. Stilte langsomt fra meg den tomte kaffekoppen på org- let, foldet hendene og ventet.

Offiseren begynte atter å tale: "Dette her er dessverre uunngåelig.

Ellers skulle jeg ikke ha trengt meg inn på dere. Jeg håper at min oppasser vil gjøre sitt beste for at dere ikke skal bli forstyrret".

Han stod midt i rommet. Han var meget lang og mager. Hvis han hadde løftet armen, ville han ha kunnet nå takbjalkene. Han holdt hodet lett føroverbøyd. Han var ikke skuttrygget, men det virket som om han hadde vært det. Han hadde påfallende smale hofter og skuldre. Ansiktet var vakkert. Mandig og med to dype furer langs kinnene. Øyene så man ikke, de lå skjult under de kraftige øyenbryn. Det forekom meg at de var lyse. Håret var blondt, mykt og tilbakestrøket, og det skinte som silke i lyset fra taklampen. - Tausheten utvidet seg; ble liksom morgentåken stadig tettere. Tett og ubevegelig. Min brordatters og min egen ubevegelighet gjorde sikkert tausheten ennu tyngre, blytung. Offiseren stod selv rådvill og urerlig, til jeg omsider skintet et smil på hans lepper. Hans smil var alvorlig og uten spor av ironi. Med hånden a ntydet han en gest, som jeg ikke kunne tolke. Han rettet blikket mot min brordatter, som fremdeles stod der, stiv og rak, og selv kunne jeg nu primære, ganske hans kraftige profil med den smale ørnene. Til slutt vendte han blikket bort, stirret inn i ilden og sa: "Jeg føler stor aktelse for mennesker som elsker sitt fedreland", hvorpå han plutselig løftet hodet og begynte å fiksere den utskårede engelen over vinduet. "Nu ville jeg gjerne komme opp på mitt rom", sa han, "men jeg finner ikke veien".

Min brordatter åpnet døren til den lille trappen og begynte å gå oppover den uten et blikk på offiseren, som om hun hadde vært alene. Offiseren fulgte etter henne. Jeg merket da at hans ene ben var stivt. Jeg hørte dem gå over gangen; tyskerens skritt gjenlød i korridoren, annet hvert kraftig, annet hvert svakt. En dør ble åpnet og lukket. Min brordatter kom ned igjen. Hun tok sin kopp og begynte å drikke ut kaffen. Jeg tentde min pipe. Vi satt tause noen minutter. Så sa jeg: "Han ser gudskjelov hyggelig ut". Min brordatter trakk på skuldrene. Så tok hun min fløyelsjakke og fortsatte å leppe den.

Følgende morgen kom offiseren ned, da vi satt i kjøkkenet og spåtte frokost. En annen trapp fører dit ned, og jeg vet ikke om tyskeren hadde hørt oss, eller om han på slump gikk den veien. Han stanset på terskelen og sa: "Jeg har sovet meget godt i natt. Jeg håper dere har gjort det samme". Smilende så han seg omkring i det rommelige kjøkkenet. Da vi hadde lite ved og ennu mindre kull, hadde jeg malt om veggene, flyttet ut endel møbler, kobber og antikke tallerkener for at vi om vinteren skulle kunne bruke kjøkkenet som oppholdsrom. Han betraktet alt nøye og smilte så man så et glimt av hans blendhvite tenner. Nu oppdaget jeg at hans øyne ikke var blå som jeg hadde trodd, men gulbrune. Til slutt gikk han fram til kjøkkendøren som vendte ut mot haven, og åpnet den. Han tok noen skritt, vendte seg deretter om og kastet et blikk på vårt lave, langstrakte hus, som var overvokset av vinranker, og betraktet derpå de mørkebrune taksteinene. Nu smilte han bredt. "Deres gamle borgermester påstod at jeg skulle bo på skottet", sa han, idet han med en geberde pekte på den pretensiøse bygningen, som man skintet gjennom trærnes avlevede grener. "Jeg er glad over at borgermesteren tok feil. Dette her er et meget vakrere slott." Så lukket han døren, nikket til oss gjennom vindusruten og gikk.-

Om kvelden kom han hjem på samme tid som foregående dag. Vi satt nettopp og drakk kaffe. Han banket, men ventet ikke på at min brordatter skulle åpne døren; han åpnet den selv og steg inn. "Jeg er redd at jeg forstyrrer dere", sa han. "Om dere heller vil det, skal jeg heretter gå gjennom kjøkkenet, så kan dere låse denne døren." Han gikk tvers gjennom rommet, atanset et øyeblikk med hånden på dørklinken og så seg omkring. Så bukket han lett. "Jeg ønsker dere en god natt", sa han og gikk.

Vi låste aldri døren. Jeg er ikke sikker på om årsakene til at vi ikke gjorde det var aldeles klare eller helt rone. Ved en taus

overenskomst hadde min brordatter og jeg besluttet ikke å forandre noe som helst i vår livsforord, ikke en gang den minste detalj. Som om offiseren ikke eksisterte, som om han var en gjenganger. Men det kan hende at det innerst i mitt hjerte blannet seg også en annen følelse i denne beslutning: det plager meg nemlig å såre et menneske, selv om det er min fiende.

Lenge a i over en måned - gjentol samme sene seg hver dag. Offiseren banket på og steg inn, ytret noen ord om været, om temperaturen eller om et annet like uvesentlig emne; alle hans ytringer var kjennetegnet av at de ikke forutsatte noe svar. Han så seg omkring. Et svakt smil avslørte at denne granskning moret ham, - hver dag samme granskning og samme smil. Hans blikk dvelte ved min brordatters profil der hun satt uten å løfte hodet, og når han omsider vendte blikket bort, kunne jeg alltid lese en smilende snertjernelse i hans øyne. Så bukket han og sa: "Jeg ønsker dere en god natt", og så gikk han.

En kveld inntraff en plutselig forandring. Ute falt et iskaldt og gjennomtrengende, sneblannet regn. Jeg fyrte opp i peisen med et par store vedubber, som jeg hadde spart til nettopp slike vårlige dager. Med eller mot min vilje satt jeg og tenkte på offiseren som var ute i dette været, og forestilte meg hvor gjennomvåt han ville være når han kom inn. Men han kom ikke. Venligvis pleide han å være hjemme meget tidligere, og jeg måtte til min forargelse innrømme at han beskjefteget mine tanker. Min brordatter satt og strikket langsomt og lot til å konsentrere seg helt om sitt arbeid. Endelig hørtes skritt. Men de kom inn fra huset. På den ujevne takten kjente jeg igjen offiserens gang. Jeg forstod at han var gått inn kjøkkenveien og at han nu kom ned fra sitt rom. Sikkert hadde han ikke villet vise seg for oss så ynkelig som han så ut i sin gjennomvåte uniform, men hadde foret gått opp og kledd seg om. Skrittene - et kraftig - et svakt - hørtes nu i trappen. Døren ble åpnet og offiseren kom inn. Han var sivilkledd. Bukkene var av tykk grønn flanel jakken av stålgrå tweed med et varmt brunt innslag. Den var vid og rommelig, men hadde allikevel et utpreget elegant snitt. Under jakken bar han en tykk beige farget pullover som fremhevet hans slanke, muskuløse overkropp. "Unnskyld meg", sa han. "Jeg fryser litt. Jeg var gjennomvåt, og det er meget kaldt på mitt rom. Jeg tenkte å varme meg noen minutter ved ilden". Han satte seg på huk foran peisen, strakte fram hendene, vendte og vred på dem. "Skjont i! Skjont i!" sa han.

Så gjorde han helomvending for å varme ryggen. Men han satt hele tiden sammenkroppet og hadde slutt arme på sitt ene kne. "Dette her er ingenting", sa han. "Vinteren i Frankrike er en mild årstid. Hjemme hos meg er den meget hårdere. Her er alle trær graner, skogene er tette, sneen ligger tungt over dem. Her er trærne luftige. Sneen på dem er som et kniplingsverk. Hjemme kommer man til å tenke på en grov og kraftig okse som trenger sin styrke for å kunne leve. Her derimot på sjelen, den subtile, poetiske tanker". Hans stemme var meget sløret og svært tonløs. Hans fremmede aksent var hovedsakelig merkelig når det gjaldt de harde konsonantene. Hale hans måte å tale på minnet nærmest om en humles monotone summing.

Han relste seg, støttet underarmen mot peisegæsimsen og pannen mot håndbaken. Han var så lang at han måtte huke seg ned en smule. Jeg for min del ville heller ikke ha risikert å stå hodet i taket. Han stod ganske lenge ubevegelig og taus. Min brordatter fortsatte å strikke fort og mekanisk. Hun kastet ikke et blikk på ham, ikke en eneste gang. Jeg lå tilbakelent i min bekveme læstol og suget på min pipe. Jeg syntes at var trykkende taushet måtte virke så håpløs å bryte at mannen nu måtte bøye seg og gå. Men den hule, tilslørte stemmen hevet seg påny; man kunne ikke si at den brøt tausheten, det var ansere som om den fødtes av taushet.

"Jeg har alltid elsket Frankrike", sa offiseren uten å forandre stilling. "Alltid. Jeg var bare et barn under forrige krig og hva jeg tenkte på, betyr ingenting. Men fra den tiden har jeg alltid elsket Frankrike. Skjont på avstand. Akkurat som "La Princesse de Lorraine". Han nølte et øyeblikk og tilføyet derpå alvorlig: "For min fars skyld".

Han vendte seg, stakk hendene i jakkelommen og lente seg mot veggen ved peisen. Han støttet hodet lett mot brannmuren. Liv og til gned han sakte bakhodet mot den med en bevegelse som minnet om en hjerts. Like ved siden av ham stod en lenestol. Han satte seg ikke i den. Like til den siste dagen satte han seg aldri. Vi anmodet ham ikke om å gjøre det, og han gjorde aldri noe som kunne få et anstrek av familiaritet.

Han gjentok: "For min fars skyld. Han var en glødende patriot. Nederlaget voldte ham en forferdelig sorg. Og allikevel elsket han Frankrike. Han elsket Briand, han trodde på Weimarrepublikken og Briand. Han var meget entusiastisk. Han pleide å si: "Den mannen kommer til å forene oss som mann, og hustru". Han trodde at solen endelig skulle gå opp over oss. Han talte, så han på sin brordatter. Han så ikke på henne slik som en mann betrakter en kvinne, men som han betraktet en billedstøtte. Og hun var virkelig en billedstøtte. En levende billedstøtte, men allikevel en billedstøtte.

".....Men Briand ble slått. Min far så at Frankrike fortsatt ble truet av storpuddene - menn som Vendel, Henri Bordeaux og deres gamle marsjall. Han sa til meg: "Du skal aldri reise til Frankrike før du kan begi deg dit med støvler og hjelm på." Jeg måtte love ham det, for han lå for døden. Da denne krig brøt ut, hadde jeg vært overalt i Europa unntegen i Frankrike". Han smålo og sa som om dette skulle være en forklaring: "Jeg er musiker". - Et vedtre raste ned, glødende kull falt ut av peisen. Tyskeren bøyd seg ned, tok dem opp med ildtangen og fortsatte: "Jeg er ikke utøvende musiker, jeg er komponist. Det er mitt liv, så det er komisk å se meg selv som kriger. Men allikevel serger jeg ikke over denne krigen. Nei. Jeg tror at av den skal store ting fødes...."

Han rettet seg opp, trakk hendene ut av lommen og løftet dem halvveis i været. "Tilgi meg, kanskje jeg såret dere. Men det jeg nettopp sa, var ikke dårlig ment; mitt standpunkt beror på at jeg elsker Frankrike. Liksom min far tror jeg at solen kommer til å lyse over Europa." - Han tok et par skritt og gjorde en lett bøyning. Liksom hver kveld sa han: "Jeg ønsker dere en god natt". Og så gikk han.

I taushet fortsatte jeg å røke min pipe. Jeg hostet litt og sa: "Det er kanskje umenneskelig å ikke urne ham den lille almisen av et eneste ord". Min brordatter løftet hodet. Hun trakk brynene høyt opp i pannen over et par gnistrende, indignerte øyne. Jeg kjente at jeg rødmet en smule.

Fra den dagen kledde han seg nesten alltid om i sivile klær før han kom ned til oss. Vi så ham bare sjelden i uniform. Var det kanskje for å spare oss for synet av fiendens uniform? Eller var det for å få oss til å glemme den, - vende oss til å se privatmannen, mennesket i ham? Antagelig var det av begge grunner. Han banket på og steg inn uten å vente på det svar som han visste vi ikke ville gi. Han gjorde det så enkelt og naturlig som mulig, kom og varmet seg ved ilden, som var det stadige påskudd for hans besøk. - et påskudd som hverken han eller vi lot oss lure av; han forsøkte ikke engang å skjule at han benyttet det av rent konvensjonelle bekvemmelighet.

Han kom ikke hver eneste kveld, men jeg husker ikke at han noen gang gikk opp til seg selv uten å ha sagt noe. Han strakte seg mot ilden, varmet snart den ene, snart den andre delen av sin kropp, mens han med sin tilslørte, enstonige stemme kveld etter kveld holdt uavbrutte monologer om alt det som lå ham mest på hjertet: hans fedreland, musikken og Frankrike; han forsøkte ikke engang å bevege oss til et svar eller en innskutt bemerkning, selv ikke et blikk. Han talte aldri lenge - aldri egentlig lenger enn den første kvelden. Iblant ble det lange pauser mellom hans uttalelser, andre ganger talte han uavbrutt, og da led det som om han leste en bønn. Stundom stod han urørlig som en karvotide ved peisen, stundom gikk han uten å avbryte sin monolog fram til et møbel eller et bilde på veggen. Så tiet han, gjorde et lett bukk og ønsket oss en god natt.

En gang (det var under et av hans første besøk) sa han: "Hva er forskjellen mellom et ilåsted hjemme hos meg og dette her? Veden,

ilden og peisen er jo like dan. Men ikke skinnnet. Skinnnet beror på de ting det kaster sitt lys over, på den som bor i dette rommet, på møblene, på veggene og på bokene i hyllene.... Hvorfor er jeg så glad i dette rommet? sa han tankefullt. "Det er ikke så særlig vakkert - ja, jeg ber om unnskyldning!...." Han lo. "Jeg mener bare at det jo ikke nettopp er noen museumshall.... Om møblene deres sier man ikke: "Hvilke utsøkte ting".... Nei.... Men dette rommet har en sjel. Hele dette huset har en sjel." Nu stod han foran bokhyllen. Hans fingre gled kjærtegnende over bokryggene. ".....Balzac, Barrés, Baudelaire, Beaumarchais, Boileau, Buffon....Chateaubriand, Corneille, Descartes, Fenelon, Flaubert....La Fontaine, France, Gautier, Hugo.. Hvilken fanfare!" sa han med en liten latter og rystet på hodet. "Og enda er jeg bare nådd til bokstaven H! Hverken til Moliere eller Rabelais eller Racine eller Pascal eller Stendhal eller Voltaire eller Montaigne og alle de andre!...." - Han lot hånden langsomt gå videre langt setter bokraden, mens han av og til sakte mumlet "Aha!" når han, som jeg antar, gjenfant et navn han ikke hadde tenkt på. "Med hensyn til engelskmennene", fortsatte han, "tenker man alltid på Shakespeare. Med hensyn til italienerne på Dante, og når det gjelder Spania på Cervantes. Og med hensyn til oss, tenker man straks på Goethe. Siden må man fundere. Men om man sier: "Nå, men Frankrike?" Hvem er det da man straks ser for seg? Moliere? Racine? Victor Hugo? Voltaire? Rabelais? Eller noen annen? Allesammen er det nedvundige, det er som en menneskemasse ved inngangen til et teater. Man vet ikke hvem man skal slippe inn først."

Han vendte seg om og sa alvorlig: "Med hensyn til musikken er det hos oss Bach, Handel, Beethoven, Wagner, Mozart... Men hvilket navn er det man først tenker på?" Han rystet på hodet og sa ettertenksomt: "Og vi har ført krig mot hverandre!" Han gikk tilbake til peisen, og hans leende øyne var rettet mot min brordatters profil. "men dette er den siste krigen! Heretter kommer vi aldri mer til å slåss. Vi skal inngå ekteskap med hverandre!" To smilehuller kom til syne i hans smale, markerte ansikt, og det skinte i de hvite tennene. Han sa muntert: "Ja, ja!" Et lite bekræftende nikk understreket ordene. "Da vi trengte inn i Salntes", fortsatte han etter et øyeblikks taushet, "ble jeg glad over at befolkningen mottok oss så godt. Jeg var meget glad over det og tenkte: Det kommer til å gå lett. Men siden forstod jeg at det slett ikke var som jeg hadde trodd, det var feighet." Nu var han blitt alvorlig. "Jeg foraktet de menneskene. Og jeg begynte å skjelve for Frankrike. Jeg tenkte: Er Frankrike virkelig blitt slik?" Han rystet på hodet. "Neil Neil Slik er det ikke, det har jeg sett siden, og nu er jeg glad over det strenge ansikt vi har møtt."

Hans øyne søkte mine, - men jeg vendte dem bort. Så jaget hans blikk omkring på de forskjellige ting i rommet, men vendte seg på ny mot det ubarmhjertig lukkede ansiktet han først hadde søkt. "Jeg er glad over å ha truffet en verdig gammel mann her. Og en ung pike som tier. Den tausheten må vi overvinne. Vi må overvinne Frankrikes taushet. Det er jeg glad for".

Han så på min brordatter, betraktet tiende og med inntrengende alvor hennes sammenbitte profil, men på hans munn kunne man allikevel skimte antydningen av et smil. Min brordatter merket det. Jeg så at hun rødmet lett og etterhvert begynte å rynke øyenbrynene. Hennes fingre håndtente nålen litt vel heftig og i rykk slik at tråden holdt på å gå av.

"Ja" hørtes på ny hans slørede stemme, "det er bedre at det er slik. Meget bedre. Det garanterer et bestående forbund, - et forbund hvor begge parter vinner i storhet. Det finnes et meget vakker eventyr for barn, et eventyr som jeg har lest og som det også dere har lest, som alle mennesker har lest. Jeg vet ikke om det heter det samme her som hjemme. Vi kaller det: "Das Tier und die Schere" - villdyret og den skjønne. Stakkars hund! Hun er helt i dyrets vold - hans hjelpeløse fange, - dag og natt påtvinger han henne sitt nærvar,

den skjønne er stolt og verdig, - hun gir seg hånd.... Men dyret er bedre enn det virker. Ja, det vil si, det er ikke videre veloppdragent! Det er grovt, brutalt, det virker tolperaktig i sammenligning med den forfinede skjønne!... Men det har et godt hjerte, det har en sjel som streber etter å heve seg. Om bare den skjønne ville!... Det tar lang tid innen hun vil. Men så etterhvert oppdager hun allikevel et glimt i øynene på den forfattede fangevokteren, - et gjenskinn hvor man kan lese en bønn om kjærlighet. Hun begynner å føle trykket av pe ten mindre tungt, fangeløkene virker lettere.... Da forvandles dyret plutselig, trolldommens makt som har holdt det bundet under den barbariske pelsen, blir brutt. Nu står han der som en statelig ridder uten brist og lyte, forfinet og kultivert, og hvert kyss av den skjønne forlener ham med stadig mer lysende egenskaper.... Deres forening leder til en avgjørende og sublim lykke. Deres evkom, som forener foreldrenes dyder, blir de mest fullkomne skapninger jorden noen sinne har sett....

Liker dere ikke det eventyret? Jeg har alltid elsket det. Jeg leste det om og om igjen. Det fikk meg til å gråte. Jeg elsket særlig dyret, fordi jeg forstod dets lidelser. Ennu i denne dag blir jeg rørt når jeg taler om det.

Han tiet, tok et dypt åndedrag og bøyde seg: "Jeg ønsker dere en god natt."

En kveld da jeg gikk opp på mitt rom for å hente litt tobakk, hørte jeg noen spille på orglet. Det var det preludium og fuge nr. 8 som min brordatter var begynt å øve på, innen sammenbruddet kom. Noteheftet var blitt stående igjen, oppslått på denne siden, men hitil hadde min brordatter ikke kunnet få seg til å gjenoppta sine øvelser. At hun begynte igjen både glødet og forundret meg. Hvilken indre drift hadde fått henne til plutselig på ny å sette seg til instrumentet? Det var ikke hun som spilte. Hun satt i sin stol og fortsatte sin søm. Våre blike nettes, og hennes øyne sendte meg et budskap som jeg ikke kunne tolke. Jeg betraktet den statelige skikkelsen ved orglet, den bøyde nakken og de smale, lange, følsomme fingrene som beveget seg over tangentene som selvstendige individer. Han spilte bare preludiet. Derpå reiste han seg og gikk frem til ilden.

"Det finnes ingenting høyere enn dette", sa han med sin hule stemme, nesten som en hvisken. "Høyere? Det er ikke engang det rette ordet. Overmenneskelig - frigjort fra logemet. Det får oss til å forstå, nei, ane - nei, fange et glimt, - et glimt av hva naturen er, den guddommelige, urangakelige naturen, - menneskesjælens natur, frigjort fra alle hylstre. Ja, det er en overmenneskelig musikk!"

Hensunken i drømmende taushet syntes han å peile sin egen tanke. Han bet seg sakte i leppen. "Bach... Han kunne ikke være annet enn tysk. Vår fedrojord har nettopp dette preget, dette overmenneskelige preget. Jeg mener at den ikke kan måles med menneskelige mål." Han tiet. Så fortsatte han: "Den musikken elsker jeg, jeg beundrer den, den fyller meg med lykkefølelse, den får meg til å fornemme Guds nærver i meg, men, - men den musikken er ikke min.... Hva jeg streber mot er å skape en musikk etter menneskelige mål. Også på den veien kan man nå frem til sannheten. Det er min vei. Jeg hverken vil eller kan velge noen annen. Det vet jeg nu. Det er jeg fullt og fast overbevist om. Siden når? Siden jeg satte min fot i Frankrikes jord."

Han vendte ryggen mot oss. Han støttet hendene mot peisegimson, grep om den med fingrene og vendte ansiktet mot ilden mellom sine underarmer som mellom sprinklene i et glitter. Hans røst ble ennu mer hul og tonløs: "Nu trenger jeg Frankrike. Men jeg krever meget: jeg krever at Frankrike skal ta imot meg. Å være her som en fremmed, - en turist eller en erobrere, - det er ingenting. De får man ingenting, - for med vold vinner man ingenting her. Dets rikdom, dets ufattelige rikdom, den kan man ikke erobre. Den må man drikke ved dets bryst, man må få det til å by en dette bryst i en moderlig følelse og bevegelse....

Jeg vet godt at det kommer an på oss, - men det beror også på Frankrike. Det må bringes til å forstå vår tørst, å ville stille den, - det må bringes til å akseptere et forbund med oss."

Han strakte seg atter, men vendte oss fremdeles ryggen, og hans fingre beholdt sitt tak i gesimsen. - "Hva meg angår", sa han noe høyere, "blir jeg nødt til å oppholde meg lenge i Frankrike. Å bo i et slikt hus som dette. Som en sønn av en slik by som denne.... Jeg blir nødt til å"

Han tiet. Så vendte han seg mot oss. Munnen lo ikke, men øynene, som betraktet min brordatter. "Hindringer kommer til å overvinnes", sa han. "Oppriktighet overvinner alltid hindringer. - Jeg ønsker dere en god natt".

Jeg kan ikke nu huske alt som ble sagt i løpet av mer enn hundre vinterkvelder. Men emnet var nesten alltid det samme. Det var den lange rapsodien om hvordan han oppdaget Frankrike; den kjærlighet han på avstand hadde følt for det landet innen han lærte det å kjæmpe, og den stadig sterkere kjærlighet han ble fylt av siden han hadde fått den lykke å leve her. Og sant å si beundret jeg ham. Ja, jeg beundret ham fordi han ikke mistet motet. Og fordi han aldri forsøkte å bryte den ubønnhørlige tausheten ved noen heftige utfall. Tvertimot. Når han av og til lot denne taushet fylle rommet og som en tung, nesten kvælende gass mettet dets atmosfære like inn i de minste kroker, virket det som om han var den av oss tre som holdt den lettest ut. Da så han på min brordatter med dette samtidig smilende og alvorlige anerkjennende uttrykk som hadde preget hans ansikt fra den første dagen. Og jeg merket hvorledes min brordatters sjel kjempet mot tvangen i det fengsel hun selv hadde reist omkring seg, jeg merket det på mange tegn, av hvilke det minst påtagelige var en lett skjelven på hanken. Og når Werner von Ebrennac til slutt sakte og varsomt brøt tausheten med sin lavmelte, tønlose stemme, følte jeg det som om han derved gjorde det lettere for meg å puste.

Oftestalte han om seg selv: "Mitt hjem lå i skogen. Der ble jeg født. Jeg gikk på skole i byen på den andre siden; jeg forlot aldri byen før jeg dro til München for å ta mine eksamener, og derpå til Salzburg for å studere musikk. Siden oppholdt jeg meg alltid hjemme. Jeg likte ikke storbyer. Jeg har vært i London, Wien, Rom, Warszawa og naturligvis i Tysklands byer. Men å bo der bryr jeg meg ikke om. Den eneste by jeg elsket var Prag, - det finnes ingen by som i så høy grad har en sjel. Og fremfor alt Nürnberg. Den byen får en tyskers hjerte til å svulme, for der vekker hver sten minnet om de store døde, som han holder av, de edleste representantene for det gamle Tyskland. Jeg tror at franskmenn føler noe lignende foran katedralen i Chartres; Der må de fornemme sine fedres nærver, - deres noble sjel, deres faste tro og deres godhet. Skjebnen førte meg til Chartres. Det er i sannhet gripende å se den byen høve seg bortenfor konrmarker i modning, blånende, gjennomskinnlig, liksom åndeliggjort! Jeg forestilte meg følelsene hos alle de pilgrimmer som før i tiden besøkte den til fots, til hest eller i kjerrer.... Jeg delte deres følelser, jeg elsket disse mennesker. Jeg ønsket at jeg hadde vært deres bror!" Hans ansikt mørknet. "Det er sikkert hårdt å høre slikt av en mann som hjerte mot Chartres i en penservogn.... Men det er i alle fall sandt. Det er så mange følelser som kjemper mot hverandre i en tyskens sjel, selv hos den beste! Og som han så inderlig skulle ønske å bli helbredet for...."

Atter smilte han stille. Etterhvert lystet smilet opp i hele hans ansikt, og han fortsatte:

"I naboslottet hjemme hos oss bodde det en ung pike. Hun var meget vakker og meget myk. Min far var alltid glad ved håpet om at jeg en dag skulle gifte meg med henne. Da han døde, var vi så godt som forlovet. Vi fikk tillatelse til å gå lange turer på tommehånd".

Han avbrøt og ventet til min³brørdatter hadde fått tredd en ny tråd på nålen, etter at hun hadde slitt den av under sin ivrige syng. Omsider klarte hun det.

"En dag," sa han, "var vi ute i skogen. Harer og ekorn smatt omkring benene våre. Der vokste alle mulige slags blomster - narcisser, ville hyasinter og amaryllis.... Den unge piken jublet høyt. Hun utbrøt: "Å, hvor lykkelig jeg er, Werner! Jeg elsker, - jeg elsker disse Guds gaver!" Jeg var også lykkelig. Vi strakte oss ut på mosen i ormegresset. Vi var aldeles tause. Vi fulgte med blikket grantoppe som valet over oss, og fuglene som fløy fra gren til gren. Plutselig skrek den unge piken til: "Å! Den stakk meg på haken! Det lille udyret, den vemmelige myggen!" Derpå så jeg hvorledes hun raskt slo til med hånden. "Nu fanget jeg en, Werner! Se! Den skal få sin straff! Nu sliter jeg - benene - av den - det ene - etter - det andre...." Og det gjorde hun...." "Heldigvis", fortsatte han, "hadde hun mange andre friere. Jeg sørget ikke. Jeg var jo også for all fremtid blitt avskrekket når det gjaldt tyske piker." Tankefullt betraktet han innsiden av sine hender og sa: "Politikerne hos oss er likedan. Det er derfor jeg aldri har villet slutte meg til dem, skjont mine kamerater skrev: "Kom til oss!" Nei, jeg foretrakk å holde meg hjemme. Det var ikke fordelaktig for min musikalske karriere, men det fikk ikke hjelpe: Karrieren betyr lite sammenlignet med samvittighetens fred. Jeg vet jo meget vel at mine venner og vår Führer er besjelet av de edleste og høyeste idealer. Men jeg vet også at de ville slite av benene av myggene, det ene etter det andre. Det går alltid slik med tyskerne når de er svært ensomme: det trekkes kommer alltid frem. Og finnes det noen mennesker som er mer "ensomme" enn menn av samme parti, når de sitter med makten i hendene.... Nu er de heldigvis ikke ensomme lenger: de er i Frankrike. Frankrike kommer til å helbrede dem. Og jeg skal si dere en ting: de vet det. De vet at Frankrike kommer til å lære dem å bli virkelig store og renhjertede mennesker."

Han gikk mot døren. Med dempet røst, som om han talte til seg selv, sa han: "Men til det trenges det kjærlighet."

Han holdt døren åpen et øyeblikk, vendte hodet og betraktet min brørdatters nakke, der hun satt bøyd over sitt sytøy - den spede, hvite nakken, over hvilken hennes skimrende, mørkebrune hår lå vridd i en tung knute. Så la han til i en rolig, besluttsom tone: "Gjensidig kjærlighet". - Derpå vendte han hodet bort og døren lukket seg etter ham, idet han raskt hadde uttalt sin daglige aftenhilsen: "Jeg ønsker dere en god natt."

De lange vårdagene begynte. Nu kom offiseren ned til oss ved solnedgang. Han gikk stadig med de samme grå flanelleksene, men nu hadde han en tynnere jakke av brun, uller jøsej og under den en linskjorte med schillerkrave. En kveld hadde han med seg en bok; han holdt pekefingeren mellom et par sider. Hans ansikt lyste opp i det svake, tilbakeholdne lille smilet, som varsler en glede man venter at andre skal bli fylt av. Han sa: "Jeg tok med meg denne her til dere. Det er Macbeth. Guder, hvor denne siden er storlagen". Han blo boken opp. "Det er slutten. Macbeths makt rinner bort mellom fingrene på ham, i og med at hans tilhengere endelig får øynene opp for hans nattevarte ~~oggjerrighet~~. De edle herrer som forsvarer Skottlands ære, venter hans forestående fall. En av dem beskriver de dramatiske symptomer som varsler sammenbruddet...."

Derpå leste han langsomt og i en patetisk tone:

Angus: Nu kjenner han hvordan
hvert snikmord kleber seg til hånden fast;
opprøret refser sviket. De som går
med ham, de lyder bare maktens bud
og ikke kjærlighetens. Nu hans rang
henger så løst om ham, som kjempes kledning
om dverglik tyv.

Han løftet hodet og lo. Jeg undret på om han tenkte på samme tyrann som jeg. Men han sa: "Er det ikke nettopp slike følelser som må volde deres admiral søvnløse netter? Jeg beklager virkelig den mannen, tross den forakt jeg likesom dere føler for ham. - En leder som ikke eier sitt folks kjærlighet, er sannelig en ynkelig marionett. Men - men - kunne en vente seg noe annet? Hvem annen enn en slik skitten streber skulle vel ha påtatt seg en slik rolle? Men dette var nødvendig. Ja, det var nødvendig at noen gikk med på å selge sitt fedreland for at Frankrike i dag - i dag og en lang tid fremover - ikke godvillig kan falle i våre åpne armer uten å miste sin verdighet i egne øyne. Det hender ofte at den skitneste koblerske på denne måten blir formidleren for den lykkeligste forbindelse. Koblersken blir ikke derfor mindre foraktelig, forbindelsen heller ikke mindre lykkelig."

Han slo boken igjen med et smell, stakk den ned i jakkelommen og slo et par ganger med en mekanisk bevegelse den flate hånden mot lommen. Så lyste hans lange ansikt opp i et lykkeskimmer, og han sa: "Jeg vil få underrente mitt vertskap om at jeg kommer til å reise bort i to uker. Jeg gleder meg til å komme til Paris. Nu er det min tur til å få permisjon, og den akter jeg å tilbringe i Paris for første gang. Det er en stor dag for meg. Den hittil største dagen i forventning om en annen, som jeg av hele min sjel håper på, og som kommer til å bli ennå større. Jeg kan vente i årevis på den, om nødvendig. Mitt hjerte har lang tålmodighet."

I Paris antar jeg at jeg kommer til å treffe mine venner; mange av dem deltar for tiden i de underhandlinger vi fører med deres politiere i den hensikt å forberede det vidunderlige forbundet mellom våre to folk. Jeg kommer således i en viss forstand til å bli vidne til dette ekteskaps inngåelse.... Jeg må si dere at jeg gleder meg for Frankrikes skyld, for på denne måten kommer dets sår til å bli leget meget fort, men jeg gleder meg endnu meget mer for Tysklands og min egen skyld! Aldri kommer noen til å haste større glede av sin gode gjerning enn Tyskland, når det gir Frankrike dets storhet og dets frihet tilbake! - Jeg ønsker dere en god natt."

Othello
Slukk lyset ut, og så - slukk livet ut.

Vi så ham ikke da han kom tilbake.

Vi visste at han var kommet, fordi en gjests nerver avlører seg i mangt og meget, selv om han ikke viser seg. Men det gikk mange dager - over en uke - innan vi gjenså ham.

Skal jeg innrømme det? Dette at han holdt seg vekk, levnet min sjel ingen ro. Jeg tenkte på ham; jeg vet ikke i hvor høy grad jeg egentlig var grepet av anger, uro. Hverken min brørdatter eller jeg talte om saken. Men når vi av og til om kveldene hørte hans halten-de skritt der oppe, markert jeg tydelig på den iherdige iver hvormed hun plutselig viet seg sitt arbeid og på visse trekk av besluttsomhet og spendt oppmerksomhet i hennes ansikt at heller ikke hun var fri for de tankene som opptok meg.

En dag måtte jeg begi meg til kommandanturet for å innlevere en oppgave over bilringer. Mens jeg holdt på å fylle ut et skjema man hadde gitt meg, kom Werner von Ebbennac ut fra sin avdeling. Han så meg ikke med det samme. Han talte med en sersjant, som satt ved et lite bord foran et høyt spill på veggen. Jeg hørte hans hule, tonløse røst og ble stående, skjont jeg ikke lenger hadde noe der å gjøre; uten å vite hvorfor stod jeg der, underlig grepet, og ventet på at et eller annet skulle hende. I spillet så jeg hans ansikt som virket blekt og trett. Da løftet han blikket, og hans øyne møtte mine; i to sekunder så vi på hverandre, så vendte han seg hurtig om og stod ansikt til ansikt med meg. Han åpnet leppene halvveis og løftet langsomt den ene hånden, men lot den så godt som øyeblikkelig synke

igjen. Hun rystet nesten umerkelig på hodet med patetisk ubeslutt-
somhet, som om han skulle ha sagt til seg selv: Nei! Men allikevel
vendte han ikke blikket fra meg. Så gjorde han et vakt tilsløp til en
bøyning, slo øynene ned og gikk haltende tilbake til sitt rom og luk-
ket døren.

Jeg sa ingenting til min brordatter om dette møtet. Men kvinner
har en eiendommelig intuisjon. Hele denne kvelden løftet hun ustans-
elig blikket fra sitt arbeid og så på meg, forsøkte å lese noe i mitt
ansikt; Jeg på min side anstrengte meg for ikke å endre en mine, men
satt og suget ivrig på min pipe. Til slutt lot hun hendene synke, som
om hun var trett, viklet arbeidet sammen og ba om å få gå og legge
seg tidlig. Hun strøk seg sakte over pannen som om hun hadde hodevekk
Så kysset hun meg, og jeg syntes i hennes vakre, grå øyne å kunne lese
en bebreidelse og et dypt tungsin. Etter at hun hadde forlatt rom-
met, kjente jeg hvordan en absurd vrede begynte å syde i meg, vrede
de over selv å være absurd og over å ha en absurd brordatter. Hva
var nu dette for slags dumheter? Jeg fant imidlertid ikke noe svar.
Hvis det var dumheter, forekom det meg at de hadde dyp rot.

Tre dager senere, like etter kaffen, oppfattet vi lyden av de
velkjente, uregelmessige skrittene, og denne gang hørte vi tydelig
at de nærmet seg. Jeg kom plutselig til å tenke på den vinterkvel-
den for 6 måneder siden, da disse skrittene gjenlød for første gang.
Jeg tenkte: i dag regner det også. Det hadde øsregnet helt siden
morgenen. Et ensformig, vedholdende regn, som druknet alt omkring
oss, og fikk til og med luften innendørs til å kjennes kald og fuktig.
Min brordatter hadde kastet et firkrattet silkesjal over skuldrene,
monstret på sjålet var tegnet av Jean Cocteau og forestilte ti under-
lige hender som slapt pekte på hverandre. Selv satt jeg og varmet fing-
rene på mitt pipehode - og enda var vi i juli måned!

Skrittene hørtes nu oppe i gangen, nærmet seg trappen, og snart
knaket trinnet under dem. Mannen gikk langsomt ned, hans skritt ble
stadig mer nølende, men det lød ikke som han tvilte; han gikk snarere
som en mann som gjør en ytterste viljeanstrengelse. Min brordatter
hadde hevet hodet og så på meg. Hele tiden betraktet hun meg med et
kaldt og hovmodig uttrykk i blikket. Og når det siste trappetrinnet
knaket, og en lang taushet fulgte, vendte min brordatter blikket bort,
hodet bøyde seg, og hun sank trett tilbake mot stolens ryggene.

Jeg tror ikke at denne tausheten varte mer enn noen sekunder.
Men det ble lange sekunder. Jeg syntes å se mannen bak døren med
pekefingeren hevet for å banke, jeg syntes å se hvordan han nølte og
nølte for å utsette det øyeblikk da han gjennom denne enkle geberde
skulle avgjøre framtiden.... Endelig banket han. Og han gjorde det
hverken med tålens forsiktighet eller med den overvurde slyhetens
heftighet. Det kom tre tydelige, langsomme slag, i dem lå den rolige
sikkerheten ved en uforanderlig beslutning. Jeg ventet som før å få
se døren bli åpnet umiddelbart. Men den forble lukket, og da ble
jeg grepet av en ubetvingelig angst; forundring blannet seg med uviss-
heten i innbyrdes motstridende ønsker, og hvert sekund som gikk, fo-
rekom meg - ja med den stadig økende hastigheten i et fossende vann-
fall. Jeg følte meg mer og mer forvirret og visste hverken ut eller
inn. Skulle jeg svare? Hva betydde mannens forandrede oppførsel?
Hvorfor ventet han at vi denne kveld skulle bryte en taushet, som
han gjennom hele sin tidligere opptreden hadde vist seg å sette pris
på i så høy grad som et uttrykk for beundringsverdig stolthet? Hvor-
ledes lød denne kvelden - nettopp denne kvelden - verdighetens bud?

Jeg så på min brordatter for å se en oppmuntring eller et tegn
i hennes øyne. Men hun vendte ikke ansiktet mot meg. Hun satt og
stirret på dørklinken. Stirret på den med det samme kalde, hovmodige
uttrykk, som nettopp hadde slått meg. Hun var meget blek, og jeg så

hvordan hennes overleppe dro seg opp i en smertetrekning slik at ten-
nens hvite perlerad glimtet frem. Og stilt overfor dette indre drama
som plutselig ble avslørt for meg og som var så uendelig meget mer
smertefull enn den relativt milde pinen ved min egen ubeslutt-
somhet, tapte jeg siste resten av min motstandskraft. I samme øyeblikk hør-
tes to nye slag - bare to, to svake, hastige slag - og så sa min
brordatter lavmølt: "Nu reiser han...." - Hennes stemme var så dypt
mismodig at jeg spontant ropte: "Kom inn, monsieur."

Hvorfor tilføyde jeg "monsieur"? For å understreke at det var
mennesket jeg bad å komme inn, ikke en fiendeoffiser? Eller var det
tvertimot for å vise at jeg visste hvem som banket, og at det var nett-
opp til ham jeg henvendte meg? Det vet jeg ikke. Det får være som
det vil. Faktum er at jeg sa: "Kom inn, monsieur", og at han kom inn.

Jeg hadde ventet å få se ham sivilkledd, men han var i uniform.
Jeg skulle til og med ville si at han mer påtagelig enn noensinne var
i uniform, om man dermed mener at det stod klart for meg at han had-
de tatt uniformen på seg med det faste forsett å påtvinge oss synet
av den. Han lot døren stå vidåpen og stanset selv på terskelen, så
rak og stiv at jeg nesten begynte å tvile på at det var samme mann jeg
hadde foran meg, og for første gang la jeg merke til hvor slående han
lignet skuespilleren Louis Jouvet. Noen sekunder ble han stående i
døren, rak, stiv og taus; armene hans hang slapt ned langs kroppen,
ansiktet var kaldt og så absolutt uttrykksløst at det virket som om
ikke antydningen av en følelse fantes bak trekkene.

Men jeg som satt i min dype lenestol slik at mitt ansikt var på
høyde med hans venstre hånd, jeg så den hånden, mitt blikk ble fascin-
ert av den, kunne ikke rive seg løs fra den, for det var noe patetisk
over den, noe som stod i fullstendig strid med mannens hele opptre-
den.....

Den dagen lærte jeg at en hånd (for en oppmerksom iakttagelse)
kan gjenspeile sinnsbevegelser like godt som et ansikt - like godt,
ja kanskje bedre, for hånden er ikke like veldisiplinert under vil-
jens makt som ansiktet. Og fingrene på denne hånden rettet seg ut
og knyttet seg vekselvis, ble det ene øyeblikk trykket mot siden og
klæmret seg det neste øyeblikk fast ved uniformskjøpen, deres minespil
var med andre ord meget intenst, mens ansiktet og hele kroppen for
øvrig var ubevegelig og behersket.

Så var det som om blikket atter hadde fått liv, det ble et se-
kund rettet mot meg. Jeg kjente det som om en falk lurte på meg -
hans øyne lystet under vidt oppspærrede, stive øyenlokk, - disse øy-
enlokk, som samtidig var stive og fulle av rynker, slik de pleier å
være hos et offer for søvåløshet. Så flyttet han blikket til min
brordatter - og slapp henne ikke lenger med øynene..

Til slutt ble også hans hånd ubevegelig; han holdt den hårdt
knyttet; munnen åpnet seg, og ut av den trængte en lyd som lignet
smellet fra en tom flaske når man trekker opp korken, og offiseren
sa med en rost, mer tonløs enn noensinne: "Jeg har noen meget alvor-
lige ord å si dere".

Min brordatter satt vendt rett mot ham, men holdt hodet sen-
ket. Hun virret garnet fra sitt neste omkring fingrene, mens nøs-
fet rullet seg opp og falt ned på matten; denne meningsløse beskjeff-
tigelse var tydeligvis den eneste som passet til hennes fraværende
sinnstilstand - og sparte henne for skammen.

Offiseren begynte på ny å snakke med så synlig anstrengelse at
det virket som om han med sine ord satte livet på spill: "Alt hva
jeg har sagt i disse seks månedene - alt hva veggene i dette rom har
hørt...." - han pustet meysommelig, som om han var plaget av astma,
stod siden et øyeblikk med tilbakeholdt åndedrett - "det må dere..."
Nu pustet han igjen: "Det må dere glemme."

Langsamt lot den unge piken hendene synke mot sitt kne, hvor de

ble liggende livløse lik vrak av båter som er strandet på en sand-
banke; så løftet hun langsomt hodet, og for første gang, - for første
gang lot hun offiseren se inn i hennes lyse øyne. Så lavmelt, at jeg
akkurat oppfattet det, sa han: "Oh, welch ein Licht!"

Det kom som i en svak hvisken. Og som om hans øyne ikke formå-
de å utholde dette lys, skjulte han dem også bak hånden. Et par sekun-
der gikk. Så lot han atter hånden synke, men da hadde han lukket
øyenlokkene, og nu var det hans tur til å holde blikket senket.....
Så skiltes på ny hans lepper med samme eiendommelige smil som tid-
ligere, og han sa med en stemme som var tonløs, fullstendig tonløs:
"Nu har jeg set disse seiersherter". - Etter noen sekunder til-
føyde han, ennu mer lavmelt: "Jeg har talt med dem". - Og endelig
la han til, hvilkende, ettertenksomt og bittert: "De lo meg ut".

Han rettet blikket mot meg og rystet tre ganger på hodet, alvor-
lig og sakte. Så lukket han øynene og fortsatte: "De sa: "Begriper
De ikke at vi lurer dem?" Nettopp det sa de: Wir prellen sie. De sa:
"De innbilder Dem vil ikke at vi er så dumme at vi tenker på å la
Frankrike reise seg påny ved våre grenser? Det gjør De vel ikke?"
Og så lo de støyende. De dunket meg muntert i ryggen og kikket på
meg: "Vi er ingen musikanter, vi!"

Da han uttalte de siste ordene, fikk hans stemme en klang av dunk-
kel forakt. Jeg vet ikke om den forakten gjenspeilet hans egne følel-
ser overfor de andre eller om den gjengav en tone som disse hadde an-
vendt.

"Da snakket jeg lenge og ivrig. De sa: "Tov! Politikk er ikke
poetiske griller. Hvorfor tror De egentlig vi har ført denne krigen?
For deres gamle marsjalls skyld?" Og så lo de igjen. "Vi er hverken
dører eller fjols: nu har vi en anledning til å knuse Frankrike, og
det skal bli knust. Ikke bare dets makt, men også dets sjel. Fremfor
alt dets sjel. Det er Frankrikes sjel som er den største faren. Å
knuse den, det er vår oppgave for øyeblikket, husk det, kjære venn!
Vi skal spre forråtnelse i den med våre smil og vår skånksomhet. Vi
skal forvandle den til en krypende tisse!"

Han tiet. Det virket som om han var åndpusten. Han bet kje-
vene sammen så energisk at jeg så hvordan kinnbenene trådte markert
frem, og en tykk åre svulmet under tinningen. Plutselig var det
som om en indre gysning fikk huden i hele hans ansikt til å kruse
seg - liksom et vindkast kruser overflaten på en innsjø. Og hans
blikk hang ved min broddatters vidt oppsperrede, lyse øyne, og med
et lavmelt, ensformig, intenst tonefall sa han langsomt og likesom
tilintetgjort: "Det finnes intet håp." Og med en stemme som var ennu
hulere, gjentok han, liksom for å pine seg selv med det untholdelige
faktum: "Intet håp. Intet håp." Så kom det plutselig og uventet
med høy og kraftig stemme - en stemme som til min forundring var klar
og gjennomtrengende som et trompetstøt - som et skrik: "Intet håp!"

Så ble det stille. - Jeg syntes jeg hørte ham le. Hans panne
var furet og rynket, den så ut som en fortøyningsline. Hans lepper
dirret - lik leppene hos en febersyk var de samtidig hete og fargeløse.

"De klandret meg - var riktig forarget på meg: "Der ser De! Der
ser De hvorledes De elsker det! Det er nettopp det som er den sto-
re faren! Men vi skal helbrede Europa for den pesten! Vi skal be-
fri Europa for den giften!" De forklarte alt for meg, å, de inn-
viet meg i alt. De smigrer deres forfattere, men samtidig stenger de
alle grenser for dem, i Belgia, i Holland, i alle de land våre trop-
per har okkupert. Ingen fransk bok slipper lenger gjennom - så nær
som vitenskapelige arbeider, håndbøker i brytningslære eller resepter
for sementering..... Men verk som berører allmen kultur, slipper
ikke gjennom. Ikke et eneste!"

Han så over mitt hode. Hans blikk irret omkring og støtte som
en forvillet nattfugl mot alle hjørner i rommet. Til slutt syntes
det å finne et hvilested ved de bokhyllene som stod i den mørkeste

kroken - der verk av Racine, Ronsard og Rousseau stod i rad og rekke.
Hans blikk forble naglet til dem, og hans stemme led påny som i et
utbrudd av klage: "Ikke en bok! Ikke et menneske!" Og som om vi
ennu ikke hadde forstått, ennu ikke kunnet måle hele vidden av denne
trussel, utbrøt han: "Ikke bare deres moderne forfattere! Ikke bare
menn som Peguy, Proust og Bergson.....Alle de andre også! Allesam-
men! Alle! Alle! Alle!"

Ennu en gang gled hans blikk over de svakt skimrende bokbindene
borte i halvmørket, - det var som et fortvilet kjærtegn.

"De kommer til å slukke lyset fullstendig!" ropte han. "Det
lyset kommer ikke lenger til å flamme over Europa!"

Og hans hule, alvorlige røst kom til å gjenlyde like inn i mine
hjerterøtter ved dette uventede, gripende skrik, og den siste sta-
velsen ble igjen som en skjelvende klage: "Nevnmore!"

Ennu en gang senket tausheten seg over oss. Ennu en gang, men
hvor meget dystretere var den ikke nu! Visstnok hadde jeg under de
foregående perioder av taushet fornemmet hvorledes de skjulte følelse-
nes, ønskenes og tankenes undervannsliv beveget seg i fornektelse og
kamp, liksom stemmen av havdyr skjuler seg under vannets rolige over-
flate. Men under denne siste taushet gjente seg bare en bunnløs be-
klemmelse. - Til slutt brøt hans stemme denne tausheten. Røsten var
nu blid og bedrøvet. "Jeg hadde en venn. Det var min bror. Vi had-
de ligget sammen i Stuttgart og studert, vi delte rom. Vi hadde til-
brakt tre måneder sammen i Nürnberg. Vi hadde alt felles. Jeg spilte
mine komposisjoner for ham, og han leste sine dikt for meg. Han var
følsom og romantisk. Men så forlot han meg. Han reiste til Munchen
og leste sine dikt for andre kam erater. Det var han som stadig skrev
og bad meg komme. Det var ham jeg traff i Paris sammen med hans venner.
Jeg så hva de hadde gjort ham til!"

Sakte rystet han på hodet, som om han var tvunget til å gi et
smertelig avslag på en bønn. "Han var den mest fanatiske! Snart
overhøvlet han meg med skjeldsord, snart brølte han av latter. Snart
så han på meg med flammende øyne og skrek: "Det er rene giften! Vi
må dra giften ut på udyret!" Snart støtte han gjentagne ganger sak-
te til meg med pekefingeren i mavegropen for å understreke sine ord:
"Nu er de livredde, skal jeg si! Haha! De frykter for sine lom-
mer og sin mave - for sin industri og sin handel! Det er det eneste
de tenker på! De få unntagelsene, dem smigrer vi og luller i sovn.
Haha!..... Det kommer til å gå lett!" Han lo, og hans ansikt ble
svært rødt: "Vi kjøper deres sjel for en tallerken grynelling!"
Efter trakk pusten dypt og fortsatte: "Jeg sa: "Har dere tenkt over
hva dere er i ferd med å gjøre? Har dere tenkt over det?" Han svar-
te: "Innbiller du deg at det skremmer oss? Vår klarsynthet forbyr
enhver bløtaktighet!" Jeg sa: "Tenker dere altså virkelig på å mu-
re igjen den graven for alltid?" Han svarte: "Det gjelder liv el-
ler død. For å erobre er det tilstrekkelig å ha styrke, men ikke
for å beherske. Vi vet meget vel at en armé ikke er tilstrekkelig
for å beherske." "Men på bekostning av sjelen!" ropte jeg. "Ikke
for den prisen!" - "Sjelen dør åldri", sa han. "Den har gått gjen-
nom verre saker. Den fødes på ny av sin egen aske. Vi må bygge for
tusen år fremover, og å måman først rive ned." Jeg så på ham. Mitt
blikk trengte like til dypet av hans lyse øyne. Ja, han var opprik-
tig. Det var det som var det mest forferdelige."

Han spærret øynene opp som om han i sitt indre hadde sett et
avskyelig ord.

"De kommer til å gjøre som de sier!" utbrøt han som om vi
ikke skulle ha trodd ham. "Systematisk og målbevisst! Jeg kjenner
de fanatiske djevlene!"

Han virret med hodet lik en hund som har vondt i et øre. Mellom
hans sammenbite tenner trengte det seg et høylydt jamrende o-o-o! Han